

ÖZEL TED EDİRNE KOLEJİ
EDEBİYAT BÜLTENİ

ÂŞIK VEYSEL

"DOSTLAR BENİ HATIRLASIN"

HAZIRLAYAN: BERRA GÜNER, KÜBRA GÜNER, ARDA FURKAN
AYTAÇ, BAŞAK DİLA KEMERCİ

KASIM SAYISI

ÂŞIK VEYSEL KİMDİR?

Âşık Veysel Şatıroğlu, 1894 yılında Sivas Vilayeti'nin Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde dünyaya geldi. Şatıroğlu'ndan önceki soyadı Ulu'dur. Annesi Gülizar, babası "Karaca" lakaplı Ahmet adında bir çiftçiydi. Veysel'in iki kız kardeşi, yörede yaygınlaşan çiçek hastalığına yakalanarak yaşamlarını yitirdi. Ardından Veysel de yedi yaşında aynı hastalıktan dolayı iki gözünü de kaybetti. Kendi anlatımına göre:

“Çiçeğe yatmadan evvel anam güzel bir entari dikmişti. Onu giyerek beni çok seven Muhsine kadına göstermeye gitmişim. Beni sevdi. O gün çamurlu bir gündü, eve dönerken ayağım kaydı ve düştüm. Bir daha kalkamadım. Çiçeğe yakalanmışım... Çiçek zorlu geldi. Sol gözümde çiçek beyi çıktı. Sağ gözüme de, solun zorundan olacak, perde indi. O gün bugündür dünya başıma zindan. “

Babasının, Âşık Veysel'e oyalanması için aldığı bağlamayla önce başka ozanların türkülerini çalmaya başladı. 1930 yılında Sivas Maarif Müdürü olarak görev yapan Ahmet Kutsi Tecer ile Kutsi Bey tarafından düzenlenen bir şairler gecesinde tanıştı. Kutsi Bey tarafından verilen destek ile birçok ili dolaşmaya başladı.

Âşık geleneğinin son büyük temsilcilerinden olan Âşık Veysel, bir dönem yurdu dolaşarak Köy Enstitüleri'nde saz hocalığı yaptı. 1965 yılında özel kanunla maaş bağlandı. 1970'li yıllarda Selda Bağcan, Gülden Karaböcek, Hümeysra, Fikret Kızılok ve Esin Afşar gibi bazı müzisyenler Âşık Veysel'in deyişlerini düzenleyerek yaygınlaşmasını sağladı. Âşık Veysel'in çocuklarından öğretmen olan Bahri Şatıroğlu, babasının yaşamını gün gün deftere almış ve pek çok çalışmaya kaynak kişi olarak katılmıştır. Ayrıca babasının saz ve söz geleneğini sürdürmektedir.

Eserlerinde Türkçesi yalındır. Dili ustalıkla kullanır. Yaşama sevinciyle hüznün, iyimserlikle umutsuzluk şiirlerinde iç içedir. Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği şiirleri de vardır. Şiirleri, Deyişler (1944), Sazımdan Sesler (1950), Dostlar Beni Hatırlasın (1970) isimli kitaplarında toplandı. 1973 yılında akciğer kanseri sonucunda öldü. Ölümünden sonra Bütün Şiirleri (1984) adıyla eserleri tekrar yayınlandı.

ÂŞIKLIK GELENEĞİ

Anadolu'nun kültürel belleğinin yanı sıra kültürel çeşitlilik ve zenginliğinin de önemli bir ifadesi olan Âşıklık geleneği; yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, şiiri, müziği ve hikâye anlatımını içeren çok yönlü bir sanattır. Kendine özgü geleneği ve icrası olan âşıklık geleneğinin en önemli niteliği, döneminin yaşayış ve hayata bakış tarzını, etik ve estetik değerlerini yansıtarak geniş halk kitlelerine hitap edebilmesidir.

Geleneğe uygun bir biçimde şiir söyleyebilen, karşılıklı atışma yapabilen, hikâye anlatabilen ve icralarını çoğunlukla saz eşliğinde gerçekleştiren sanatçılara âşık; bu söyleme biçimine "âşıklık-âşıklama" denilmektedir. Bu sanatın temsilcileri, usta âşıkların yanında uzun yıllar çıraklık yaparak yetişmektedirler. Âşıklar, hem manzum hem de manzum-mensur eserlerle edebiyatımızda âşık tarzı adı verilen kendilerine has bir üslup oluşturmuşlardır.

Âşıklık geleneğinin kökeni konusunda çeşitli görüşler bulunmakla birlikte genel kabul, âşıklığın ozan-baksı edebiyatı olarak adlandırılan Türk destan anlatım geleneğine dayandığı ve Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden sonra ortaya çıkan tasavvufi düşünce ile Selçuklu ve Osmanlı yaşamı biçimi ve kabullerinin bu geleneği şekillendirdiği yönündedir. Âşık, güzellikleri övdüğü ve acıları dramatik bir dille vurguladığı kendi deyişlerini veya ustalarının deyişlerini yöresel ezgilerle saz eşliğinde söyler. Âşıklar tarafından söylenen şiir ve hikayeler, sevgiliye duyulan özlemi, ilahi aşkı, kahramanlık hikayelerini ve döneminin toplumsal sorunlarını konu edinir. Anadolu insanının dünya görüşü, ahlaki ve estetik anlayışı âşıkların şiirlerinde ifade edilir.

Âşık repertuarı, geçmişten günümüze anonim bir şekilde aktarılan aynı biçimsel özellikleri taşıyan âşıklık edebiyatının şiir, söyleyiş ve icra tarzlarıdır. Bu tarzlar bölgelere ve yörelere göre farklı özellikler taşıyabilmekte ve farklı isimlerle de anılabilmektedir. Atışma, Leb Değmez, Muamma Asma, Varsağı, Taşlama, Kalenderi, Selis, Deyiş, Destan, Divan, Koşma, Tekellüm, Mani, Türkü, Semai, Satranç ve Vezn-i Ahar âşık repertuarının türlerindedir.

Âşık repertuarının en bilinen türlerini atışma ve leb değmez oluşturur. Atışma, en az iki âşığın dinleyici huzurunda karşı karşıya gelerek söyleştiği veya birbirlerini söyledikleri sözlerle alt etmeye çalıştıkları bir tür yarışmadır. Leb değmez ise âşıkların ustalıklarını sergilemek için bir nevi söz hüneri olarak başvurdukları bir atışma biçimidir. Bu tür, âşıkların dudaklarının arasına aldıkları bir toplu iğne eşliğinde b, p, m, f, v gibi dudak ve diş-dudak seslerini kullanmadan şiir söylemeleri esasına dayanır.

Âşıklar sanatlarını icra ederken yörelere göre değişiklik göstermekle birlikte âşık fasılları adı verilen belirli bir silsileyi gözetirler. Merhabalaşma; âşıkların seyircileri selamladığı, "hoş geldiniz", "merhaba", "safa geldiniz" gibi rediflere bağlı deyişler söylediği giriş bölümüdür. Hatırlatma; usta âşıklardan deyişlerin okunduğu bölümdür. Tekellüm; icranın en geniş ve en çok beceri isteyen bölümü olup daha çok iki âşık ile yapılmaktadır. Bu bölümde âşıklar hünerlerini sergileyerek üstünlüklerini ortaya koyma gayreti içinde birbirlerini taşlayarak yarışır.

Âşıklık geleneği içerisinde güçlü bir yere sahip olan usta-çırak ilişkisi, geçmişten günümüze kadar yaşamış olan âşıklar arasında bilgi, görgü ve tecrübe iletimini sağlayan bir köprü vazifesi görmektedir. Karacaoğlan, Köroğlu, Kazak Abdal, Pir Sultan Abdal, Ercişli Emrah, Gevheri, Âşık Ömer, Kul Himmet, Dadaloğlu, Dertli, Ruhsati, Bayburtlu Zihni, Âşık Şenlik, Âşık Sümmani, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel, Davut Sulari, Âşık Murat Çobanoğlu ve Âşık Yaşar Reyhani bu geleneğin kaybettiğimiz değerli temsilcilerindedir. Âşıklık geleneğinin temsilcilerinin isimleri caddelere, sokaklara ve okullara verilerek gelenek taşıyıcılarının isimleri yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Sözlü anlatım geleneği ile kuşaktan kuşağa aktarılan âşıklık geleneğine dair şiir ve hikâyeler günümüze kadar ulaşmıştır. Günümüz âşıkları sanatlarını geleneğin bugün canlı olduğu Orta ve Doğu Anadolu'da genellikle âşık kahvehanelerinde icra etmektedirler. Âşık kahvehanelerinin dışında özellikle büyük kentlerde sivil toplum kuruluşlarının düzenledikleri Âşık Bayramları ile yerel yönetimlerin düzenlediği festivaller yeni icra mekânları olarak öne çıkmaktadır. Geleneğin geçmişten günümüze yaşayabilirliğini güvence altına almak amacıyla 1986 yılında Kültür Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Yaşayan Halk Şairleri veri tabanına 795 âşık kayıtlıdır.

**Güzelliğın on para etmez
bu bendeki aşk olmasa**

Âşık Veysel

AYAKKABI HİKÂYESİ

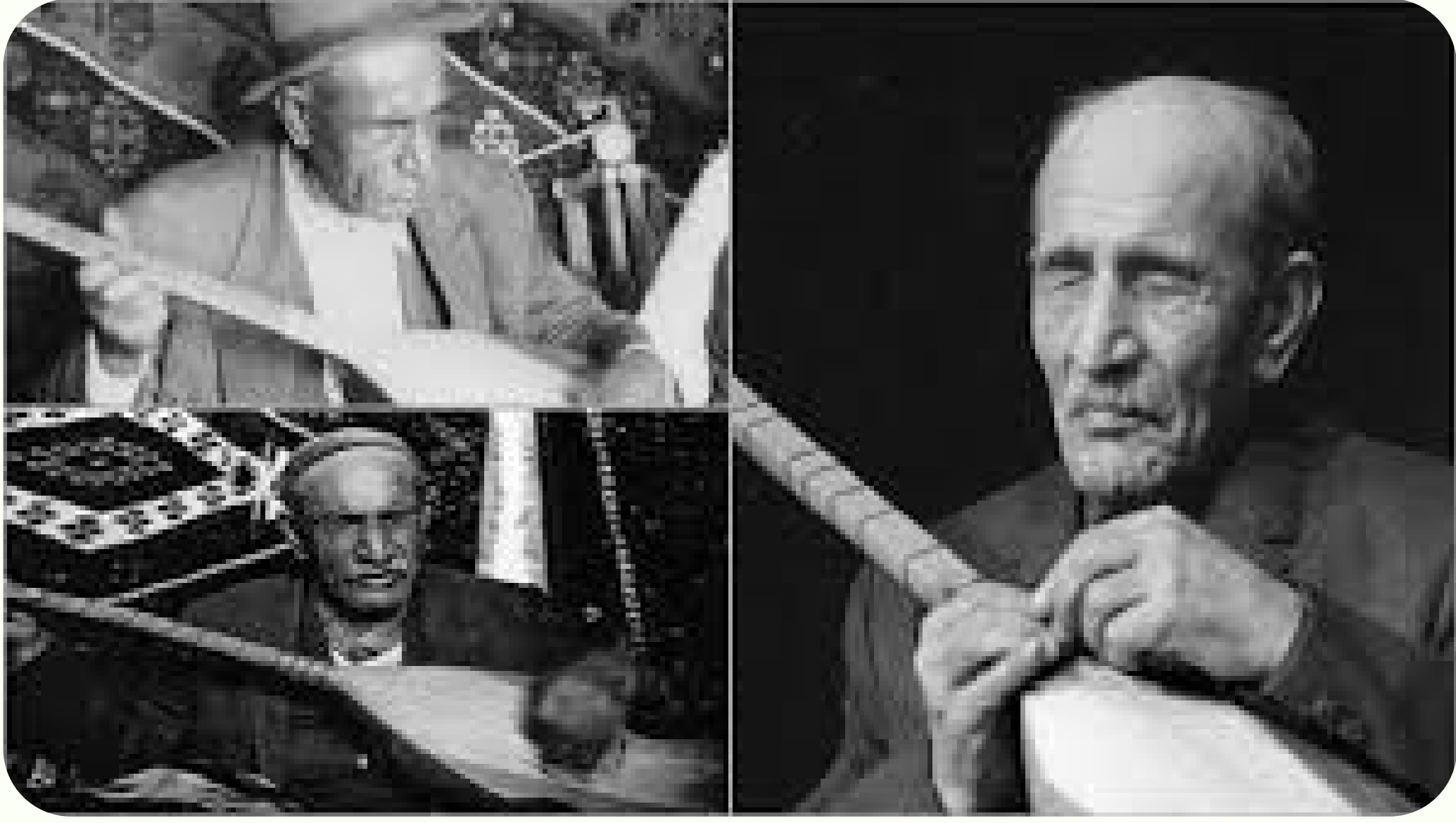
Âşık Veysel hayatı boyunca çok acılar çekmiştir, evlilikte de yüzü hiç gülmemiştir. Âşık Veysel o zamanlar yaşadığı yerin en güzel kızlarından biri olan Esmâ ile evlenmiştir. Bu evliliği Âşık Veysel'in ailesi istemiştir, ona bir arkadaş olmasını dilemişlerdir. Ama Esmâ, Âşık Veysel'i hiçbir zaman sevmemiştir. Bu yüzden ki Âşık Veysel şu sözleri söylemiştir:

-Güzelliğın on para etmez, bu bendeki aşk olmadıkça.

Esmâ zamanla komşuları olan Hüseyin'e gönlünü kaptırmıştır. Âşık Veysel belki görememiştir ama eşinin onu bırakıp gideceğini hissetmiştir. Bir gün Esmâ ile Hüseyin kaçmıştır. Uzun bir süre yürüdükten sonra soluklanmak için bir yere oturmuşlardır. O sırada Esmâ çorabı onu rahatsız ettiği için çorabına bakmıştır. Çorabından bir aylık geçimlerini sağlayacak kadar para çıkmıştır. Bu parayı Âşık Veysel koymuştur. Eşi onu aldatmış olmasına rağmen Âşık Veysel yine de eşine kıyamamıştır. Ayrıca Esmâ 6 aylık kızını bırakıp gitmiştir. Âşık Veysel onu ancak 2 yaşına kadar yaşatabilmiştir. Esmâ'dan kalan kızını kaybeden Âşık Veysel uzun bir süre kendine gelememiştir. Çok kırılmıştır gönlü. Kızı da öldükten sonra saziyla şu şekilde dile getirmiştir acısını:

Bir vefasız zalim yare bağlandım,
Tarih üç yüz otuz beşte evlendim,
Sekiz sene bir arada eğlendim,
Zalim kafir yetim koydu kuzumu.

Âşık Veysel eşi Esmâ'ya hiçbir zaman gönül koymamış, mutlu olması için hep iyi dileklerde bulunmuştur. İyi yüreği ve gönlü zengin aşığımız ileride evleneceği kadında mutluluğu bulmuş, yedi çocuğa sahip olmuştur.

ÂŞIK VEYSEL NASIL KEŞFEDİLDİ?

Gözlerini kaybettikten sonra, Âşık Veysel tamamen geçim derdi nedeniyle 10 yaşında babasının yönlendirmesiyle saza başladı. Çamşıhlı Ali ve Hüseyin Molla'dan dersler aldı. Başlangıçta yapamadı ama babası "Oğlum, biz ölürsek sana kim bakar? Mutlaka seni sanat sahibi etmek istiyoruz. Sen ise sazdan başka ne iş yapabilirsin? Çift süremen, tohum ekemen, ekin biçemen... Bunu öğrenirsen, köy odalarında, toplantılarda, kahvelerde çalarak ekmek parayı çıkarırsın." diyerek ısrar etti. Aşık Veysel de daha çok çabaladı ve saza ısındı. 15 yaşında saz çalmayı iyice öğrendi. Bu süreçte de türlü şiirler yazarak halk şairi olma yolunda ilerledi.

1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer ve arkadaşlarının düzenlediği "Halk Şairleri Bayramı"na katıldı. Tecer'in direktifiyle Cumhuriyetin 10. yılına nazaran Atatürk için şiirler yazılır. Veysel'in destanı çok beğenildi, Veysel "Ben gider okurum" der ve arkadaşıyla beraber yalınayak yola düşer. Ama Atatürk'e ulaşamaz. Şiirini zar zor Hakimiyet-i Milliye gazetesine verir. Destanı 3 gün gazetelerde kalır. Bir salonda konser verir. Konserden sonra cebine para koydular, birer takım elbise aldılar ve Veysel evine döndü. Ahmet Kutsi Tecer'in katkısıyla birçok köy enstitüsünde saz hocalığı yapmaya başladı. Buralarda yeni edebiyatın önemli şahıslarıyla tanışıp şiirini iyiden iyiye geliştirdi.

Ömrü yoksulluk ve zorluklarla geçen Âşık Veysel'in Cumhuriyet'in 10. yılı için yazdığı destanın yayınlanması ve "Halk Şairler Bayramı"ndaki başarısı dikkati çekti. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1965 yılında özel bir kanunla Âşık Veysel'e "Ana dilimize ve milli birliğimize yaptığı hizmetlerden ötürü" 500 lira aylık bağladı. Aşık geleneğinin son büyük temsilcilerinden olan Veysel Şatıroğlu, 1971 yılında Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinde son konserini verdi. Âşık Veysel, 21 Mart 1973 günü saat 03.30'da doğduğu köy olan Sivrialan'da, şimdi adına müze olarak düzenlenen evde hayata gözlerini yumdu.

"Dünyaya gelmemde maksat ne idi: Bir sadık dost."

Dost dost diye nicelerine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldu
Benim sadık yârim kara topraktır

*"İnan sana değil kastım,
cahille sohbeti kestim."*

**Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa.**

**Bir Hayal Peşinde Dolandım Durdum
Bir hayal peşinde dolandım durdum
Asla terk etmezem sanma unuttum
Sönmez ümidlerden beklerim yardım
Bu gün yarın dedim gönlüm avuttum**

**Veysel der ismini koymam dilimden
Ayrı düştüm vatanımdan ilimden
Kuş olsan da kurtulmazdın elimden
Eğer görse idim göz ile seni**

**Her sabah her sabah suya giderken
Yar yolunda toprak olsam toz olsam
Bakıp dört köşeyi seyran ederken
Kara kaş altında ela göz olsam**

**Çok yalvardım, çok yakardım
Uyanmadı kara bahtım
Şansım küsmüş etmez yardım
Uyanmadı kara bahtım**

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

Uykuda dahi yürüyom
Kalmaya sebep arıyom
Gidenleri hep görüyom
Gidiyorum gündüz gece

Kırk dokuz yıl bu yollarda
Ovada dağda çöllerde
Düşmüşem gurbet ellerde
Gidiyorum gündüz gece

Düşünülürse derince
Irak görünür görünce
Yol bir dakika mıkdarınca
Gidiyorum gündüz gece

Şaşar Veysel işbu hale
Gah ağlaya gahi güle
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece

"Zamana meydan okuyan Halk Ozanı"

KAYNAKÇA

"Âşıklık Geleneği, Âşıklık Gelenekleri ve Özellikleri
<https://www.turkedebiyati.org/asiklik-gelegi.html>
November 1, 2022"

"Âşık Veysel." Wikipedia, Wikimedia Foundation, <https://tr.wikipedia.org/wiki>"

Www.fikriyat.com, 25 Oct. 2022, <https://www.fikriyat.com/kultur-sanat/2022/10/25/asik-veyselin-ayakkabi-hikayesi-gercek-mi-asik-veyselin-yanlis-bilinen-hikayesi>.

"Âşık Veysel." Edebiyat Öğretmeni, <https://www.edebiyatogretmeni.org/etiket/asik-veysel/>.

"Âşık Veysel Şatıroğlu Kimdir? Hayatı, Edebi Kişiliği, Şiirleri." Anasayfa, <https://www.turkedebiyati.org/sairler/asikveysel.html>.

As. "Âşık Veysel Şatıroğlu (1894-1973)." Âşık Veysel Şatıroğlu (1894-1973), 13 Nov. 2020, <https://www.edebiyatokulu.org/2016/01/asik-veysel-satiroglu.html>.